

Cemâleddin İshâk El-Karamânî'ye Ait “El-Münâcâtü'l-Meymûne” Adlı Kasîdenin Tahkik, Tercüme ve Değerlendirmesi

**The Investigation, Translation and Evaluation of the case of Cemaleddin
Ishakk al-Karamani's ode “el-Münâcâtü'l-Meymûne”**

İbrahim AYDIN^a, Tarık TANRIBİLİR^b, Yasin KARAKUŞ^c

^a Öğr. Gör., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat İlimi Anabilim Dalı

e-Posta: ibrahimaydin@osmaniye.edu.tr, <http://orcid.org/0000-0002-1006-2067>

^b Öğr. Gör., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belagati Anabilim Dalı

e-Posta: tariktanribilir@osmaniye.edu.tr, <http://orcid.org/0000-0002-4276-9972>

^c Öğr. Gör. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türk-İslam Edebiyatı Anabilim Dalı

e-Posta: ykarakus78@gmail.com, <http://orcid.org/0000-0003-4446-0650>

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi:	28.08.2019
Kabul Tarihi:	23.10.2019
Yayın Tarihi:	27.12.2019

Özet

Cemâleddin İshâk el-Karamânî, XVI. yüzyılda yaşamış bir Osmanlı âlimidir. Karaman'da dünyaya gelen Karamânî, hocası Cemâleddin Aksarâyî'ye nispet edilen 'Cemâlî' ailesine mensuptur. O, kendi döneminde Karaman'a bağlı Aksaray'da kurulan Cemâleddin Aksarâyî Medresesinde başladığı ilim tahsilini Konya Medresesinde tamamlamış, daha sonra İstanbul'a gelerek devrin önde gelen âlimlerinden ders alıp bu alandaki yetkinliğini kanıtlamıştır. Kısa süre içerisinde büyük bir şöhrete kavuşan Karamânî, aynı zamanda hocası Şeyh Hamdullah'tan nesih yazısını meşk ederek iyi bir hattat olmuştur. Fatih Sultan Mehmet, onun bu özelliğini keşfedince kendisinden İbn Hâcib'in “el-Kâfiye” isimli eserini istinsah etmesini istemiş, o da bunun karşılığında sultanın verdiği para ile hacca gitmiştir. Hac dönüşü o sırada İstanbul kadısı olan hocası Muslihuddin Kastallânî ile yaşadığı bir olay sebebiyle tasavvufa giren ve bu olay üzerine Karaman'a dönerek Halvetiyye tarikatının halifelerinden olan Habib Karamânî'ye intisap etmiştir. Şeyhinin yanında uzun süre kalıp seyr-i sülûkunu tamamlayarak hocasının icazetiyle Karaman bölgesinde bir süre halkı irşat ile meşgul olmuştur. Hayatının son dönemlerinde tekrar İstanbul'a gelerek amcası Veziriazam Pîri Mehmet Paşa'nın kendisi için yaptırdığı tekkelerde irşat vazifesini sürdüren Karamânî, H. 933'te İstanbul'da vefat etmiştir.

Karamânî, zâhiri ve bâtinî alanlarda elde ettiği birikimlerini sonraki nesillere aktarmak suretiyle eserlerini ölümsüzleştirmiştir. Tefsir, hadis, Arap dili ve belagati gibi zahiri ilimlerde eserler verdiği gibi tasavvufî konuları ele aldığı Türkçe ve Arapça kasideleri bulunmaktadır. Eserlerinin çoğu yazma halinde olup özellikle Arapça kasideleri mecmualar içerisinde değişik zamanlarda basılmıştır. Ancak bu çalışmada Karamânî'ni eserleri hakkında bilgi verilmemiş, sadece eserlerinin isimleri zikredilmiştir.

Karamânî'nin Arapça kasidelerinden biri “el-Münâcâtü'l-Meymûne” isimli kasidesidir. İsminden anlaşılacağı üzere münâcât türünde olan bu kasidesinde Karamânî, Allah'a yakarışı konu edinmiştir. Bu eserin matbu ve el yazması birçok nüshası mevcuttur. Biz bu çalışmamızda Süleymaniye Kütüphanesindeki Konya, İzmir ve Kılıç Ali Paşa Yazma Eser koleksiyonlarındaki nüshaları incelemeye esas aldık. Birbirinden farklı bu nüshaların müellif Cemâleddin İshâk Karamânî'ye ait olduğu hem kasidenin isimlerinden hem de isminin kaside içindeki beyitte geçmesinden anlaşılmaktadır. Ancak bu

nüshalar incelendiğinde metinde bazı farklılıkların olduğu göze çarpmaktadır.

Bu makalede Cemâleddin İshâk el-Karamânî hakkında kısa bir bilgi verilerek kasidenin Karamânî'ye nispeti tespit edildikten sonra müellif nüshasına en yakın metne ulaşılmaya çalışılacaktır. Kaside ve münâcât hakkında kısaca bilgi verildikten sonra kasidenin Türkçeye tercümesi yapılarak kaside şekil ve muhteva yönünden incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Cemâleddin İshâk el-Karamânî, el-Münâcâtü'l-Meymûne, İnceleme, Tahkik, Tercüme, Münâcât.

Giriş

Kaside, "kastetmek, yönelmek" anlamına gelen Arapça "kasada" fiilinden türemiştir ve "belli bir amaçla yazılmış manzume" demektir. Kaside, Türk edebiyatında din ve devlet büyüklerini övmek amacıyla belirli kurallar içinde yazılan uzun şiirlere denir. Şekil olarak en az 31 en çok 99 beyitle yazılan, kafiye dizilişi aa, xa, xa... biçiminde olan aruz vezninde yazılan şiirlerdir.¹

Türk edebiyatında kasideler üç şekilde adlandırılmıştır. Bunlardan ilki teşbîb veya methiyede ele alınan konuya göre yapılan adlandırmadır. Diğer nazım şekilleriyle yazılabilmekle birlikte daha çok kaside biçiminde kaleme alınmalarından dolayı münâcât, tevhid, na't, mersiye, hicviye gibi manzumeler kasidenin konu bakımından değişik türlerini oluşturur. Kasidelerin ikinci tür adlandırması redifine göre yapılır. Redifi güneş olan methiyeye güneş kasidesi (şemsiyye), gül olana gül kasidesi (verdiyye), sünbül olana sünbül kasidesi (sünbülüyye) gibi isimler verilir. Son adlandırma şekli Arap edebiyatında olduğu gibi kafiye harfine göre yapılandır. Kafiye harfi râ ise râiyye, mîm ise mîmiyye, tâ ise tâiyye gibi.²

Sözlükte "fısıldamak" anlamındaki "necv" kökünden türeyen münâcât, "fısıldaşmak ve bir sırrı paylaşmak" demektir; genellikle "yalvarmak, yakarmak, dua ve tazarrûda bulunmak" manasında kullanılır. Edebiyat terimi olarak daha çok Allah'a yakarış maksadıyla yazılmış manzum ve mensur eserleri ifade eder.³

Cemâleddin İshâk el-Karamânî, tefsir, hadis, Arap dili ve belagati gibi zahiri ilimlerde eserler verdiği gibi tasavvufi konuları ele aldığı Türkçe ve Arapça kasideler de yazmıştır. Arapça kasidelerinden biri "*el-Münâcâtü'l-Meymûne*" isimli kasidesidir. İsminden anlaşılacağı gibi bir münâcât türünde olan şiir, Allah'a yakarışı konu edinmiştir. Aynı zamanda bu kaside, kafiye harfinin "Kâf" olmasından dolayı "*Kaside-i Kâfiyye*" olarak da adlandırılmaktadır.

Bu çalışmada Karamânî hakkında bilgi verildikten sonra eserin kütüphanelerden temin edilen yazmaları incelenip aralarındaki bazı farklılıkların tespit edilmesi ve bu farklılıkların giderilerek kasidenin orijinal şeklinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Ayrıca şiirin Türkçeye tercümesi yapılacak; şiir, şekil ve muhteva yönünden incelenecektir.

1. Cemâleddin İshâk el-Karamânî

1.1. Hayatı

Müellifin ismi bazı kaynaklarda yalnız bazılarında ise sıfatlarıyla birlikte verilmektedir.⁴

¹ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, 11. Baskı (Ankara: TDK Yayınları, 2016), 122-123.

² İskender Pala, "Kaside" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2001), 24: 564.

³ Muhsin Macit, "Münâcât" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2001), 31: 563-565.

⁴ Taşköprüzâde, *eş-Şekâiku'n-Nu'mâniyye* isimli eserinde kendisinden "Ârif bi'llah eş-Şeyh Cemâluddin İshâk el-Karamânî" olarak bahsederken *Osmanlı Müellifleri*'nde de Cemâleddin İshâk el-Karamânî olarak geçmektedir. Taşköprüzâde, *eş-Şekâiku'n-Nu'mâniyye fi Ulamâi'd-Devleti'l-Osmâniyye*, (Beirut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1975), 222. Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, (İstanbul: Matbaa-i Amire, 1333), 1: 51.

Daha çok Cemâleddin İshâk el-Karamânî ismiyle bilinmektedir.⁵ “Cemâl Halife” ismiyle de meşhurdur.⁶ Osmanlının ilk dönem âlimlerinden olan Cemâleddin Aksarâyî’ye (ö. 791/1388-89?) nispet ile “Cemâlîler” veya “Cemâlîzâdeler” diye isimlendirilen köklü bir aileye mensuptur.⁷

Müellifin doğum tarihine ilişkin kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Biyografisinde yer alan bazı bilgiler, doğumuna ilişkin kesin bir tarih vermese de yaklaşık bir tarih vererek dönemini bilmemize ışık tutmaktadır. Bazı kaynaklarda Fatih Sultan Mehmet (ö.1481) döneminde dünyaya geldiği de açıkça ifade edilmektedir.⁸ Sultanın kendisine *el-Kâfiye fi’n-Nahv* isimli nahiv kitabını istinsah ettirmesi⁹ hem bu görüşü desteklemekte hem de en azından yaşadığı dönem hakkında bilgi vermektedir. Bundan dolayı müellifin, XV. yüzyılın ilk yarısında¹⁰ Fatih Sultan Mehmet Han döneminde doğmuş olabileceği tahmin edilmektedir.

Doğum yeri konusunda birtakım farklı görüşler ileri sürülse de kendisine nispet edilen bazı eserler, şiir ve kasidelerde yer alan “Karamânî” nispesinden Karaman’da doğmuş olabileceği anlaşılmaktadır.¹¹

Müellif, ilk olarak Aksaray’da Cemâleddin Aksarâyî Medresesinde başlamış olduğu ilim tahsilini Konya Medresesinde sürdürmüştür. Buradaki eğitimini tamamlayarak İstanbul’a gelen müellif, Mevlana Kadızade (ö.899/1494) ve özel hizmetinde bulunduğu Muslihuddin Kastallânî (ö.902/1496) ile ilmî sohbetlerde bulunmuş, kısa sürede emsal ve akranları arasında temayüz ederek şöhreti yaygınlaşmış ve çevresindeki insanların kalplerinde yer edinmiştir.¹²

Müellif, ilmi alanda olduğu gibi hat sanatında da rüştünü ispat etmiştir. Hattatlardan olan Şeyh Hamdullah’tan (ö.926/1520) Yâkut el-Musta’simî’nin nesih yazısını meşk ederek iyi bir hattat olmuş, yazısı güzel olduğundan Fatih Sultan Mehmet’in isteği ile İbn Hâcib’in (ö.646/1249) nahiv ilmine dair *el-Kâfiye* isimli eserini istinsah etmiştir. Aldığı ücret ile hacca gitmiş ve hac dönüşü İstanbul’a yerleşmiştir.¹³ O sırada İstanbul kadısı olan hocası Muslihuddin Kastallânî ile aralarında geçen bir hadise onun tasavvufa yönelmesine sebep olmuş, bu durum kendisinin ilmi hayatına bir de tasavvufi zenginlik katmıştır.¹⁴

Müellif, bu olaydan sonra Karaman’a giderek Halvetiyye tarikatının ikinci piri Yahya-i Şîrvânî’nin (ö.870/1466) halifelerinden olan Habib Karamânî’ye (ö.902/1496) intisap ederek hizmetinde bulunmuştur. Burada sıkı bir riyazetten geçen müellif, seyr-i sülûkunu

⁵ Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, 1: 51.

⁶ Mecdî Efendi, *Şekâiku Nu’mâniyye Tercümesi*, (ts.) 372.

⁷ Reşat Öngören, “Karamanî, Cemâleddin İshâk” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2001), XXIV: 448.

⁸ Mustafa İsen, *Lattîf Tezkiresi*, (Ankara: y.y. 1990), 146.

⁹ Taşköprüzâde, *eş-Şekâiku’n-Nu’mâniyye*, 222; Öngören, “Karamanî, Cemâleddin İshâk”, XXIV: 448.

¹⁰ Öngören, “Karamanî, Cemâleddin İshâk” XXIV: 448; Ahmet Tanyıldız, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, “Cemâlî, Şeyh Cemâleddin İshakEfendi”, Erişim:15.04.2019:

<http://www.turkedebiyat isimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4983>

¹¹ Mehmet Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, Yayına Hazırlayan: Nuri Akbayan, (İstanbul: Numune Matbaacılık, 1996), II: 390; Yusuf Küçükdağ, *II. Bayezid ve Kanunî Devrinde Cemâlî Ailesi*, (İstanbul: Aksaray Vakfı Yayınları 1195), 82.

¹² Mecdî, *Şekâiku Nu’mâniyye Tercümesi*, 372.

¹³ Mecdî, *Şekâiku Nu’mâniyye Tercümesi*, 372; Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, 2: 390; Öngören, “Karamanî, Cemâleddin İshâk”, XXIV: 448.

¹⁴ Taşköprüzâde, *eş-Şekâiku’n-Nu’mâniyye*, 222; Mecdî, *Şekâiku Nu’mâniyye Tercümesi*, 372; Öngören, “Karamanî, Cemâleddin İshâk”, 448; *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Ahmet Tanyıldız, a.g.md.

tamamlayarak hocasının icazetiyle halkı irşat için bir süre Karaman'da kalmış, daha sonra İstanbul'a geri dönerek Osmanlı veziriazamı olan yeğeni Karamânî Piri Mehmet Paşa'nın (ö.939/1532) kendisi için yaptırmış olduğu tekke ve zaviyelerde hayatının sonuna kadar halkı irşat ile meşgul olmuştur.¹⁵

Cemâli hakkında kaynaklarda yazılanlar incelendiğinde diyebiliriz ki; onun pek çok eserde Karamanlı olarak (Karamânî) zikredilmesi ve hasseten dedesinin de Akşehrî ya da Aksarâyî diye anılması, bizi, bu noktada, onun Karamanlı olduğu hususunda desteklemektedir. Buna göre, Cemâli, Karaman'da doğup, Kütahya'da dayısı Şeyhî yanında yetişmiş ve hayatının geri kalan kısmını İstanbul'da geçirmiş olduğu söylenebilir.¹⁶

1.2. Vefatı

Müellif, 933/1527 yılında İstanbul'da vefat etmiş¹⁷ ve Eyüp'ün karşısında bulunan Sütlüce mezarlığındaki tekkesine defnedilmiştir.¹⁸ Kabri, 1922 de nakledildiği yine Sütlüce'de bulunan Mahmut Paşa Camii'nin haziresinde bulunmaktadır.¹⁹

1.3. Hocaları

Müellif, birçok hocadan ders almıştır. Mecdî Efendi (ö.999/1591) onun, Mevlana Kadızade ile Muslihuddin Kastallânî'den ilmi olarak faydalandığını belirtmektedir.²⁰ Bursalı Mehmet Tahir (ö.1925) ise ulûm-ı resmîyeyi Mevlana Kestelli'den²¹ (ö. 1496), ulûm-ı batınıyyeyi de Seyyid Yahya-yı Şîrvânî'nin (ö. 870/1466) halifelerinden Habib Karamânî'den aldığını ifade eder.²² Müellifin hat hocası ise Şeyh Hamdullah'tır.²³

1.4. Eserleri

Devrinin ilim ve irfan hayatına büyük katkıda bulunan müellifin tefsir, hadis, kelam, tasavvuf ve gramer gibi alanlarda telif, tercüme, şerh ve haşiye türü çeşitli eserleri ile Arapça ve Türkçe kasideleri bulunmaktadır.²⁴ Eserlerinin çoğu yazma halinde olup özellikle Arapça kasideleri mecmua içerisinde değişik zamanlarda basılmıştır.²⁵ Burada -amacımız eserlerini tanıtmak olmadığından- sadece kaynaklarda müellife nispet edilen eserlerin isimlerini vermekle yetiniyoruz. Müellifin; *Hâşiye alâ Tefsiri Beydâvî*, *Cemâli Tefsiri*, *Şerh-i Hadîsi Erbe'în*, *Kırk Hadis Tercümesi*, *Nevâbiğu Sarf* isimli kitapları; *Risâle fî Etvârî's-Sülûk*, *Risâle fî Devrânî's-Süfîyye ve Raksihim*, *Risaletü'n-Nushiyye li Tâlibi't-Turuki'l-Fethiyye*, *Vahdet-i Vücûd*

¹⁵ Taşköprüzâde, *eş-Şekâiku'n-Nu'mâniyye*, 222; Öngören, "Karamanî, Cemâleddin İshâk", XXIV: 448-449.

¹⁶ Cemâleddin İshak Karamanî hakkındaki sözü edilen kaynaklar için bkz. Cemâli el-Karamanî, *Risâle fî Etvârî's-Sülûk* (Sevr ü Sülûk Makamları) Manevi Tekamül Mertebeleri, Tahkik-Tetkik: Mehmet Sait Toprak, Okuyan Yay., İstanbul 2013, ss. 21-23.

¹⁷ Taşköprüzâde, *eş-Şekâiku'n-Nu'mâniyye*, 223.

¹⁸ Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, 1: 51.

¹⁹ Küçükdağ, *II. Bayezid ve Kanunî Devrinde Cemâli Ailesi*, 94.

²⁰ Mecdî, *Şekâiku Nu'mâniyye Tercümesi*, 372.

²¹ Mevlana Kesteli ile Mecdî efendi'nin belirttiği Muslihuddin Kastallânî aynı kişidir. Her iki isimle de maruftur. Detaylı bilgi için bk. Salih Sabri Yavuz, "Kesteli", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (Ankara: TDV Yayınları, 2002), XXV: 314.

²² Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, 1: 51.

²³ Öngören, "Karamanî, Cemâleddin İshâk", XXIV: 448-449; Ahmet Tanyıldız, *a.g.m.d.*

²⁴ Karamânî'nin Türkçe kasideleri için bkz. Suat Donuk, "Cemâleddin İshak El-Karamânî'nin Kasideleri", Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi, cilt 3, sayı 6, Temmuz 2016, ss 19-45. Öngören, "Karamanî, Cemâleddin İshâk", XXIV: 448.

²⁵ Karamânî'nin *Münâcâtü'l-Meymûne* isimli kasidesinin yer aldığı mecmua için bk. Karamânî, Cemâleddin İshâk, *Münâcâtü'l-Meymûne*, Süleymaniye Kütüphanesi, Dügümlü Baba, nr. 428/1-14, s. 61-63; Karamânî, Cemâleddin İshâk, *Münâcâtü'l-Meymûne*, Süleymaniye Kütüphanesi, Dügümlü Baba, nr. 431/1-5, s. 66-67; Karamânî, Cemâleddin İshâk, *Münâcâtü'l-Meymûne*, Süleymaniye Kütüphanesi, Gelibolulu Tahir Ağa, nr. 28, s. 66-67.

Risalesi isimli risaleleri ve *el-Kasîdetü'l-Meymûne*, *el-Kasîdetü'l-Hâiyye* şeklinde de kasideleri bulunmaktadır.²⁶

2. Kasidenin Şekil ve Muhteva İncelemesi

2.1. Şekil Özellikleri

Kasidenin aruz vezninde ve en az 31 en çok 99 beyitle yazılan şiirler olduğunu söylemiştik. Bu çalışmada esas aldığımız ve tercümesini yaptığımız kaside 33 beyit olup aruzun *Mefâ'ülün/Mefâ'ülün/Fa'ülün* kalıbıyla yazılmıştır. Karamânî, bu kasidede ahenk unsuru olarak redife yer vermemiş, kafiye olarak “-âke” seslerini kullanmıştır.

Kasideler nesib ya da teşbib, girizgâh, medhiye, tegazzül, fahriye ve dua bölümlerinden oluşur.²⁷ Ancak kaside nazım şekliyle yazılan münâcâtlarda nesib, tegazzül ve fahriye gibi bölümler yer almayabilir.²⁸ Karamânî de kasidesinde bu düzene uymamış ve bazı bölümlere yer vermemiştir. Nesib olarak kabul edebileceğimiz ilk beyitten sonraki beyitlerin kasidenin dua bölümünü oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bu durumda kaside, nesib ve dua bölümlerinden oluşmaktadır. Karamânî'nin diğer Arapça ve Türkçe kasidelerinde de aynı durumu görmek mümkündür.²⁹

2.2. Muhteva Özellikleri

Kasidelerin din ve devlet büyüklerini övmek amacıyla belirli kurallar içinde yazılan uzun şiirler olduğunu söylemiştik. Karamânî'nin kasidesine baktığımızda bir din ya da devlet büyüğünü övme amacıyla yazılmadığını, ancak kasidenin belli bir amaca yönelik yazıldığını görmekteyiz. Bu amaç da Allah'a yalvarmadır, yani duadır. Beyitlerde geçen “Ey Rabbimiz, Ey Rahman, Ey Allah'ım... gibi ifadeler bunun açık göstergesidir. Karamânî, ehl-i Sünnete sıkı sıkıya bağlı ve insanları irşada önem veren ihlaslı/özverili bir sûfi kimliğini kasideye yansıtarak Ehli Sünnet prensiplerini vurgulamış, insanları doğru yola davet etmiş ve Allah karşısında aczini itiraf ederek bütün müminler hakkında dua ve temennilerde bulunmuştur.

Şair, kasidenin 20. ve 26. beyitleri arasında Hz. Peygamber'e, dört Halifeye, ehl-i beyte övgülerde bulunarak salât ü selam getirmiş; onları sevmenin, onlara saygı göstermenin ve itaat etmenin önemini vurgulamıştır. Bunlara ilaveten şair, bütün asiler için Allah'tan af dilemiş ve affedilmek için de Hz. Peygamber, diğer peygamberler ve evliya ile tevessül etmiştir.

Kasideler genellikle nesibin konusuna göre adlandırılır.³⁰ Karamânî'nin bu kasidesinde nesib sayabileceğimiz ilk beyitten hemen sonra dua bölümü başlamış ve tüm kaside boyunca beyitler dua niteliğinde yazılmıştır. Bu durumda bu kaside için bir münâcât demek mümkün olacaktır. Münâcaat, Tanrı'ya karşı yapılan yalvarış ve yakarışları anlatan şiirlerdir.³¹

²⁶ Eserleri hakkında detaylı bilgi için bkz. Cemâli el-Karamanî, *Risâle fi Etvâri's-Sülûk* (Seyr ü Sülûk Makamları) Manevi Tekamül Mertebeleri, Tahkik-Tetkik: Mehmet Sait Toprak, Okuyan Yay., İstanbul 2013, ss. 30-48. Ayrıca bkz. Mecdi, *Şekâiku Nu'mâniyye Tercümesi*, 374; Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, 1: 51; Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, 2: 390; Öngören, “*Karamanî, Cemâleddin İshâk*”, XXIV: 448.

²⁷ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, s. 123-162.

²⁸ Muhsin Macit, “Münacât” s. 563.

²⁹ Cemâleddin Karamânî'nin diğer şiirlerinin şekil ve muhteva incelemesini görmek için bakınız: Donuk, “*Cemâleddin İshak El-Karamânî'nin Kasideleri*”, ss 19-45.

³⁰ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, s.124.

³¹ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, s. 251.

3. Risalenin Özellikleri

3.1. Adı, Telif Sebebi ve Tarihi

Risale, Süleymaniye Kütüphanesine bağlı farklı koleksiyonlarda değişik isimlerle başlıklandırılmıştır. Kılıç Ali Paşa Koleksiyonu'nda³² bulunan bir mecmua içerisindeki yazma nüshasında "li'-Şeyh Cemâl el-Karamânî" şeklinde isimlendirilirken Konya Yazma Eser Kütüphanesi'nde³³ yer alan yazma nüshada ise "Kaside-i Cemâleddin el-Karamânî" olarak adlandırılmıştır. Konya Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan diğer bir yazma nüsha ile Süleymaniye Kütüphanesi İzmir Koleksiyonu'ndaki bir mecmua içerisinde yer alan yazma nüshada da³⁴ "Münâcâtü'l-Meymûne li'-Şeyh Cemâl Karamânî" olarak başlıklandırılmıştır.

Başlıktan da anlaşıldığı gibi kasidenin konusu münâcâttır; yani kaside de Allah'a yakarış konu edilmiştir. Kasidenin muhtevsından hareketle müellifin, günahkârlık ve pişmanlık duygularını dile getirerek evliya ve enbiya aracılığı ile bela ve musibetlerden uzaklaşarak Allah'ın af ve mağfiretine erişebilme isteğini dillendirmek için mezkûr kasideyi kaleme aldığı söylenebilir.

İncelediğimiz nüshalardan Kılıç Ali Paşa nüshasında mecmuanın H.1152 tarihinde tamamlandığı belirtilirken İzmir nüshasında mecmuanın H.1266 tarihinde sonlandırıldığı belirtilmiştir. Diğer nüshalarda herhangi bir tarih düşülmemiştir. Bu kasidenin de yaklaşık olarak bu tarihlerde istinsah edildiğini söyleyebiliriz.

3.2. Risalenin Müellife Aidiyeti

Bu risale, yukarıda zikredilen Süleymaniye Kütüphanesi bünyesindeki koleksiyonlarda yer alan nüshaların tamamında müellif Cemâleddin İshâk Karamânî'ye nispet edilmiştir. Ayrıca İzmir nüshası hariç diğer üç nüshada yer almakta olan "Hz. Peygamber, İbrahim ve kendini tereddütsüz kurban eden oğlu İsmail'in hatırlına İshak'ın durumunu düzenli eyle." beytinde de müellifin isminin doğrudan zikredildiği görülmektedir. Hem kasidenin isimleri hem de isminin beyitte geçmesi risalenin, müellif Cemâleddin İshâk Karamânî'ye aidiyetini doğrulamaktadır.

Yaptığımız araştırmalar sonucunda kütüphanelerde kayıtlı 15 nüsha³⁵ tespit edilip

³² Karamânî, Cemâleddin İshâk, "li'-Şeyh Cemâl el-Karamânî" Süleymaniye Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa Koleksiyonu, Demirbaş No: 807, vr. 136-138.

³³ Karamânî, Cemâleddin İshâk, "Kaside-i Cemâleddin el-Karamânî" Konya Yazma Eser Kütüphanesi, Demirbaş No: BY9459, vr. 49.

³⁴ Karamânî, Cemâleddin İshâk, "Münâcâtü'l-Meymûne li'-Şeyh Cemâl Karamânî" Süleymaniye Kütüphanesi, İzmir Koleksiyonu, Demirbaş No: 825, vr. 48.

³⁵ Nüshalar için bkz. Karamânî, Cemâleddin İshâk, "el-Kasidetü'l-Kafiyeye ve'l-Haiyye" Süleymaniye Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa Koleksiyonu, Demirbaş No: 807, vr. 136-138; Karamânî, Cemâleddin İshâk, "el-Kasidetü'l-Kafiyeye" Süleymaniye Kütüphanesi, Reşit Efendi Koleksiyonu, Demirbaş No: 1051, vr. 149-150; Karamânî, Cemâleddin İshâk, "el-Kasidetü'l-Celile" Süleymaniye Kütüphanesi, Esat Efendi Koleksiyonu, Demirbaş No: 3783, vr. 206-208; Karamânî, Cemâleddin İshâk, "el-Kaside" Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Koleksiyonu, Demirbaş No: 388, vr. 66-68; Karamânî, Cemâleddin İshâk, "el-Münacatü'l-Meymune" Süleymaniye Kütüphanesi, Dügümlü Baba Koleksiyonu, Demirbaş No: 428, vr. 61-62; Karamânî, Cemâleddin İshâk, "el-Münacatü'l-Meymune" Süleymaniye Kütüphanesi, Dügümlü Baba Koleksiyonu, Demirbaş No: 429, ss. 66-67; Karamânî, Cemâleddin İshâk, "el-Münacatü'l-Meymune" Süleymaniye Kütüphanesi, Dügümlü Baba Koleksiyonu, Demirbaş No: 431, ss. 66-67; Karamânî, Cemâleddin İshâk, "el-Münacat" Süleymaniye Kütüphanesi, Gelibolulu Tah. Koleksiyonu, Demirbaş No: 28, vr. 66-67; Karamânî, Cemâleddin İshâk, "el-Münacatü'l-Meymune" Süleymaniye Kütüphanesi, İzmir Koleksiyonu, Demirbaş No: 825, vr. 48-49; Karamânî, Cemâleddin İshâk, "el-Münacatü'l-Meymune" Süleymaniye Kütüphanesi, Kadızade Mehmet Koleksiyonu, Demirbaş No: 104, ss. 66-67; Karamânî, Cemâleddin İshâk, "Kaside-i Meymune/Kadide-i Kafiyeye" Konya Yazma Eser Kütüphanesi, Demirbaş No: BB7599/8; Karamânî, Cemâleddin İshâk, "Kaside-i Meymune/Kadide-i Kafiyeye" Konya Yazma Eser Kütüphanesi, Demirbaş No: BY9459/4; Karamânî, Cemâleddin İshâk, "Kaside-i Meymune/Kadide-i Kafiyeye" Konya Yazma Eser Kütüphanesi, Demirbaş No: BY9459/5;

bunların tamamı talep edilmiştir. Ulaştığımız nüshalardan bir kısmının yazma, bir kısmının matbu, diğer bir kısmının ise farklı bir eserden oluştuğu görülmüştür. Bunların içerisinde matbu olan nüshaları geç döneme ait olmaları ve aynı nüshanın farklı baskılarından oluşması gibi nedenlerden dolayı tercih edilmemiştir. Çalışmamızda tercih kriteri olarak tarihi belirli en eski ve okunaklı yazma nüshalar esas alınmıştır.

3.3. Yazma Nüshaların Özellikleri

3.3.1. Kılıç Ali Paşa Nüshası

Bu nüsha Süleymaniye Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa Koleksiyonu 807 demirbaş numarada kayıtlı bir mecmuanın 136b-138b varakları arasında yer almaktadır. Talik hattı ile yazılan bu nüsha 33 beyitten oluşmakta, satır aralarında ve kenar kayıtlarında bazı şerh ve haşiyeler içermektedir. Başlığın kırmızı renkle yazıldığı nüshada bazı kelimelerin harekeleri de kırmızıdır. İçerisinde müellifin “*el-Kasidetü'l-Hâiyye*” isimli kasidesi ile farklı kaside ve risalelerin de bulunduğu bu mecmuanın sonunda, yazıyla “bin yüz elli iki” (1152) tarihinde Şeyh Ahmed b. Muhammed tarafından istinsah edildiğini belirten siyah bir mühür bulunmaktadır. Bu nüsha, kütüphanelerde bulabildiğimiz tarihi belli olan en eski nüshadır.

3.3.2. Konya Nüshası - 1

Konya Yazma Eser Kütüphanesi BY9806 demirbaş numaralı mecmuanın 113a-115a sayfaları arasında yer alan bu nüsha nesih hattı ile yazılmış olup 31 beyitten oluşmakta, satır aralarında, kenar kayıtlarında bazı şerh ve haşiyeler içermektedir. Kasidenin sonunda müstensih ve istinsah tarihi ile ilgili herhangi bir bilgi yer almamaktadır.

3.3.3. Konya Nüshası - 2

Bu nüshamız da Konya Yazma Eser Kütüphanesi'nde BY9459 demirbaş numaraya kayıtlı mecmuanın 49a-49b varakları arasında nesih hattı ile yazılmış, kırmızı başlıklı ve redif harfi olan beytin sonlarındaki Kâf harfleri kırmızı renkle yazılmış bir nüshadır. Nüshanın sonunda kasidenin 25 beyitten oluştuğu belirtilmekle birlikte nüshada metne dair herhangi bir şerh ve haşiyeye kaydı bulunmayıp kenar kaydında farklı bir kaside yer almaktadır. Bu nüshada da herhangi bir tarih ve müstensih bilgisi belirtilmemiştir.

3.3.4. İzmir Nüshası

Bu nüsha Süleymaniye Kütüphanesi, İzmir Koleksiyonu 825 demirbaş numaralı mecmuanın 48a-48b varakları arasında yer almaktadır. Nesih hattı ile yazılmış olup 21 beyitten oluşmakta ve satır aralarında ve kenar kayıtlarında bazı şerh ve haşiyeler içermektedir. Ayrıca kenar kaydında “*Bir beldeye mesâib isabet ettiği vakitte bir kimse bu kasideyi bir kere okusa Hak Teâlâ o beldeden mesâibi defeder. Bu kasideyi okuyan kimsenin günahları mağfur ve amelleri makbul ola! Okuyup akabinde her ne ederse asla ret olmay!*” şeklinde bir ifadeye rastlanmaktadır. Nüshanın içerisinde bulunduğu mecmuanın sonunda yazı ve rakamla “bin iki yüz altmışaltı” (1266) tarihinde istinsah edildiği belirtilirken müstensihe dair bir bilgi yer almamakta, ayrıca mavi bir mühür bulunmaktadır.

Karamâni, Cemâleddin İshâk, “*Kaside-i Meymune/Kadide-i Kafıyye*” Konya Yazma Eser Kütüphanesi, Demirbaş No: BY9806/7; Karamâni, Cemâleddin İshâk, “*Kaside-i Meymune/Kadide-i Kafıyye*” Konya Yazma Eser Kütüphanesi, Demirbaş No: BY9806/9.

3.4. Risalenin Tahkik ve Tercümesinde İzlenilen Yöntem

Aşağıda tahkik edilen kasidenin müellif nüshasına, müellife arz edilmiş veya müellif nüshasıyla karşılaştırılmış bir nüshasına ulaşılamamıştır. Bu yüzden tercih kriterlerine göre tarihi belirli olan en eski ve daha okunaklı dört nüsha tespit edilerek bunların her biri asıl kabul edilmek suretiyle metin seçim yöntemi benimsenmiştir. Bu yöntem ile müellifin orijinal nüshasına en yakın metnin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Tahkikte, nüshalarda yer alan ortak ifadeler aynı şekilde korunmuş, herhangi bir farklılık söz konusu olduğunda ise kasidenin insicamı, müellifin üslubu ve gramer kurallarına göre doğru olduğuna kanaat getirilen ifadeler tercih edilmiş, hatalı olan yerler ise muhakkik tarafından düzeltilmiştir. Yayında Kılıç Ali Paşa nüshası (İ), Konya nüshası - 1 (↔), İzmir nüshası (ح), Konya nüshası - 2 (↔) rumuzları ile gösterilmiştir.

Kasidenin tercümesinde Kılıç Ali Paşa, Konya nüshası - 1 ve İzmir nüshasının satır araları ve kenar kayıtlarında yer alan çeşitli çeviri ve şerh bilgileri de dikkate alınmıştır. Ayrıca çeviride izaha ihtiyaç duyulan kimi kelime ve cümleler yine sözü geçen nüshalarda yer alan şerh bilgilerine göre dipnotta açıklanmıştır.

Sonuç

Cemâleddin İshâk el-Karamânî, XVI. yüzyılda yaşamış bir Osmanlı âlimidir. Karaman'da dünyaya gelen Karamânî, hocası Cemâleddin Aksarayî'ye nispet edilen 'Cemâlî' ailesine mensuptur. Kısa süre içerisinde büyük bir şöhrete kavuşan Karamânî, aynı zamanda hocası Şeyh Hamdullah'tan nesih yazısını meşk ederek iyi bir hattat olmuştur.

Bu çalışmada Cemâleddin İshâk el-Karamânî hakkında bilgi verilmiş ve Arapça kasidelerinden biri olan "*el-Münâcâtü'l-Meymûne*" isimli kasidesi ele alınmıştır. Bu eserin yazmaları incelendiğinde aralarında bazı farklılıkların olduğu görülmüştür. Öncelikle kasidenin Karamânî'ye nispeti tespit edilmiş sonra kasidenin olduğu farklı nüshalar incelenerek en yakın metne ulaşılmaya çalışılmıştır. Farklı nüshalar olarak Süleymaniye Kütüphanesindeki Kılıç Ali Paşa, İzmir ve Konya koleksiyonlarındaki nüshalar incelenmiştir. Bu nüshalar hakkında da bilgiler verildikten sonra kaside şekil ve muhteva yönünden incelenmiştir.

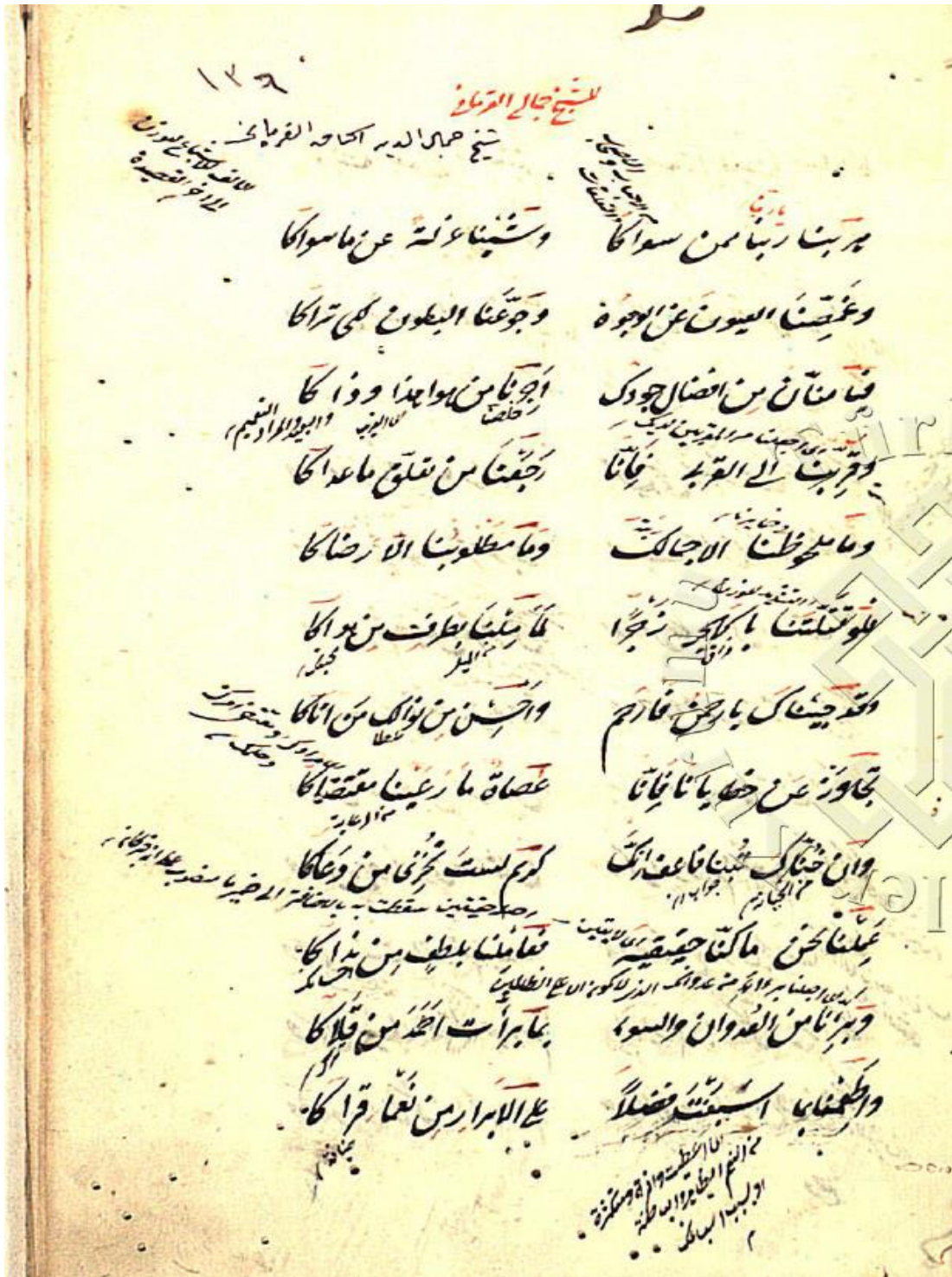
33 beyitten oluşan kasidenin şekil özellikleri incelendikten sonra kaside Türkçeye tercüme edilmiştir. Türkçe çevirisi üzerinden muhteva incelemesi yapılmış ve konusu Allah'a yakarış olduğu için bunun münâcaat türünde bir kaside olduğu tespit edilmiştir.

"İshak" mahlasını kullanan Karamânî'nin, bu şiirde aruz ve kafiye başarılı bir şekilde kullandığını ve Arapça şiir yazabileceğini gösterdiğini söylemek mümkündür. Ancak Karamânî'nin mutasavvıf bir şair olarak asıl amacının şiir yazmak olmayıp vermek istediği mesajı müritlerine iletmek olduğunu söyleyebiliriz.

Bu kasidenin, bereketi cezbeden, bela ve musibetleri uzaklaştıran bir dua olarak Karamânî'nin bağlıları tarafından çeşitli ayinlerde okunan vird (dua ve zikir) haline getirilen bir kaside olduğunu düşünüyoruz. İzmir nüshasında kayıt düşülen "*Bir beldeye mesâib isabet ettiği vakitte bir kimse bu kasideyi bir kere okusa Hak Teâlâ o beldeden mesâibi defeder. Bu kasideyi okuyan kimsenin günahları mağfur ve amelleri makbul ola! Okuyup akabinde her*

ne ederse asla ret olmayı!" ifadesi bizim bu düşüncemizi destekler niteliktedir.

Süleymaniye Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa Koleksiyonu, nr. 807, vr. 136b.

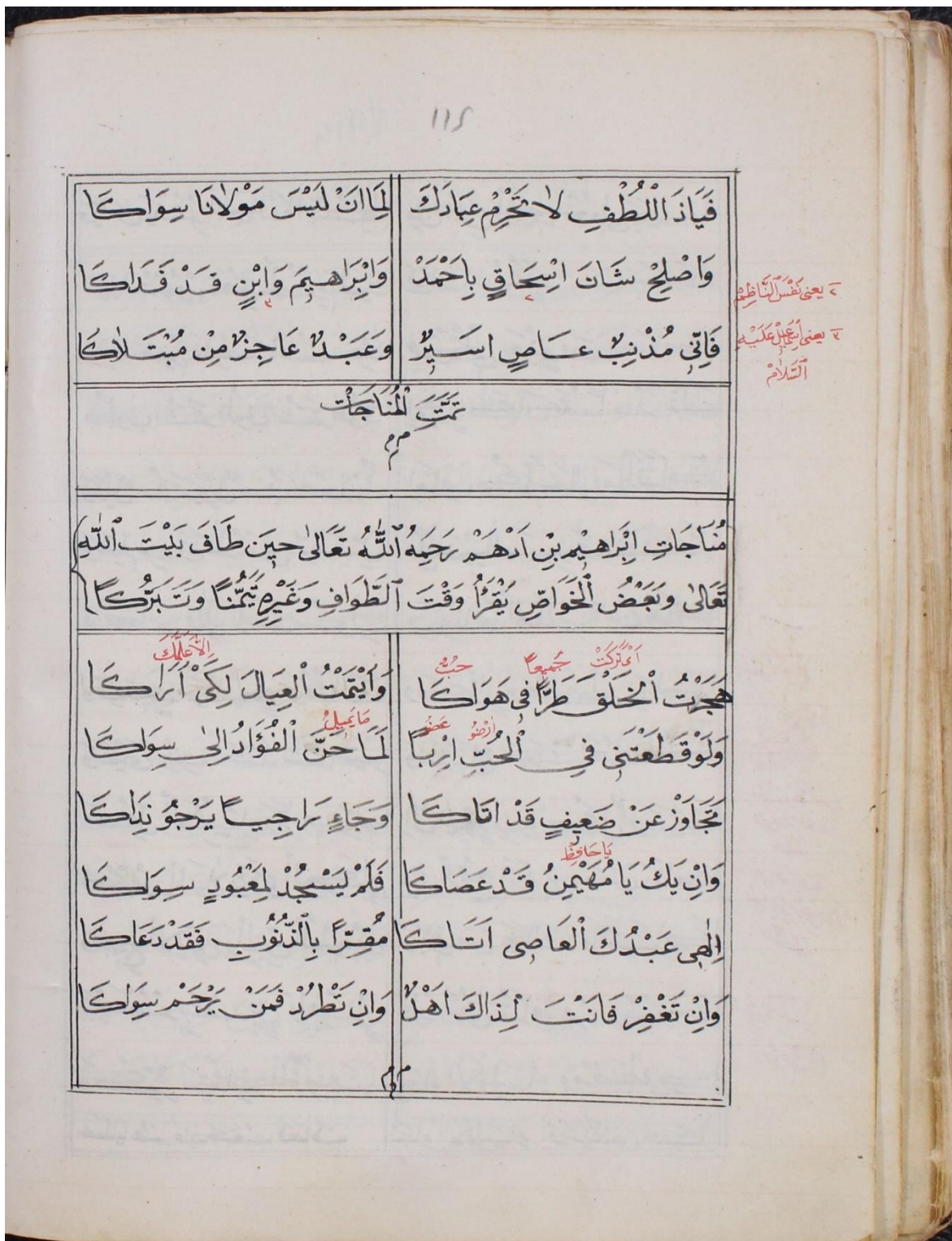
اجتمع الجن والانس المطيعين
وجع الجن والانس المطيعين
فان تبقى بنا فيهم كما
فان تبقى بنا فيهم كما
وكنر سيات المومنين
وكنر سيات المومنين
حاصلها بهم وان حجت ضايف
حاصلها بهم وان حجت ضايف
فما والالطف لا تخوم عبلوك
فما والالطف لا تخوم عبلوك
واصلح شان الحق باحمد
واصلح شان الحق باحمد
كل من مذنب عاصي سبر
كل من مذنب عاصي سبر
الارث دورهم تترحم
الارث دورهم تترحم
بسم الله الرحمن الرحيم
بسم الله الرحمن الرحيم
انما هو على اهل بيته نعم لا ابراح
انما هو على اهل بيته نعم لا ابراح
من ارتقى بريح القرب بالهدى لليل
من ارتقى بريح القرب بالهدى لليل
تحت الالوان لك شرار وفيها باليت
تحت الالوان لك شرار وفيها باليت
يرغب الشير من شهواتها حرام
يرغب الشير من شهواتها حرام
بسم العين من لاله
بسم العين من لاله

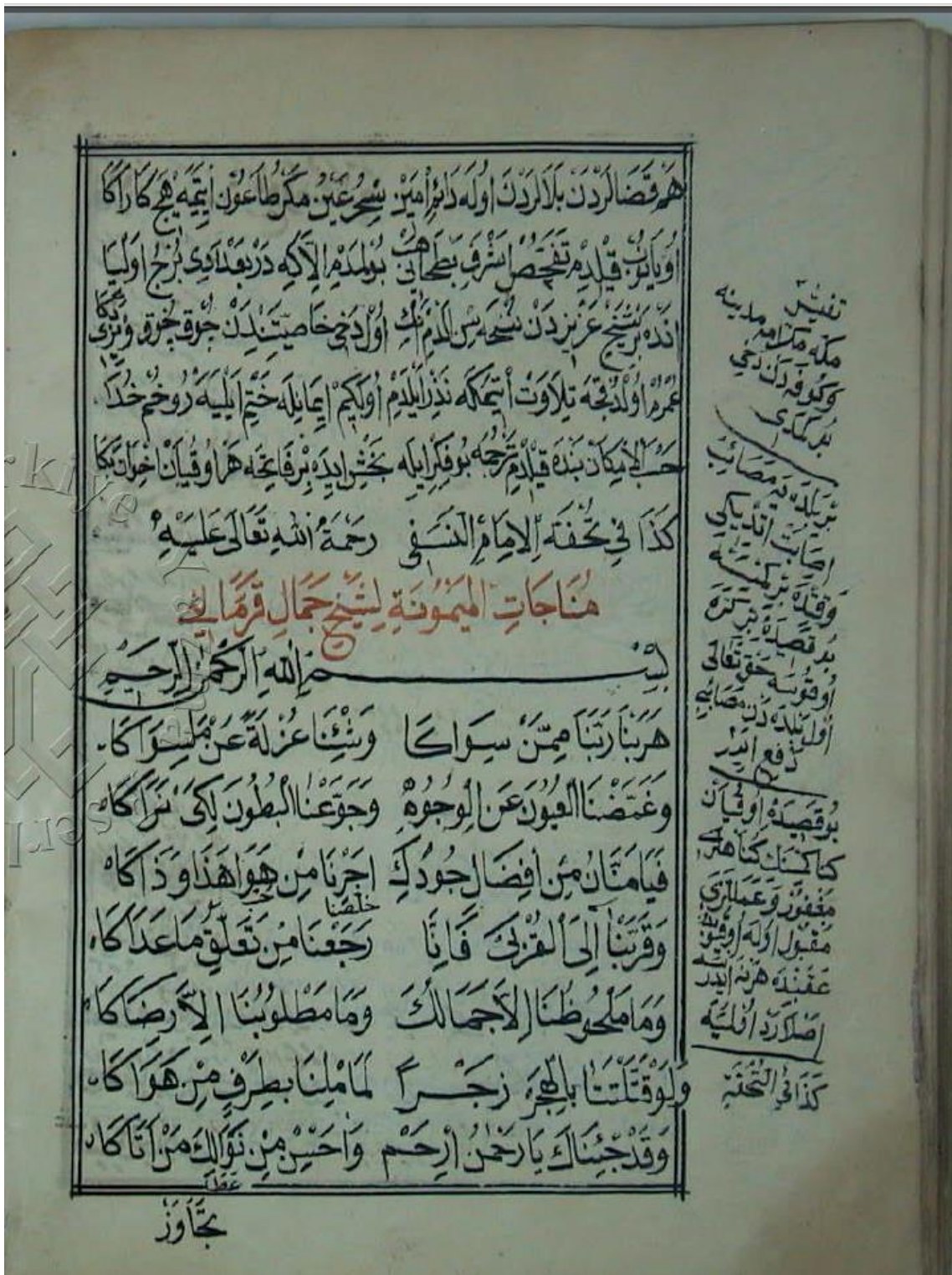
Süleymaniye Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa Koleksiyonu, nr. 807, vr. 137b.

{ مُنَاجَاتُ الْيَمُونَةِ لِشَيْخِ جَمَالِ قُرْمَانِجِ }

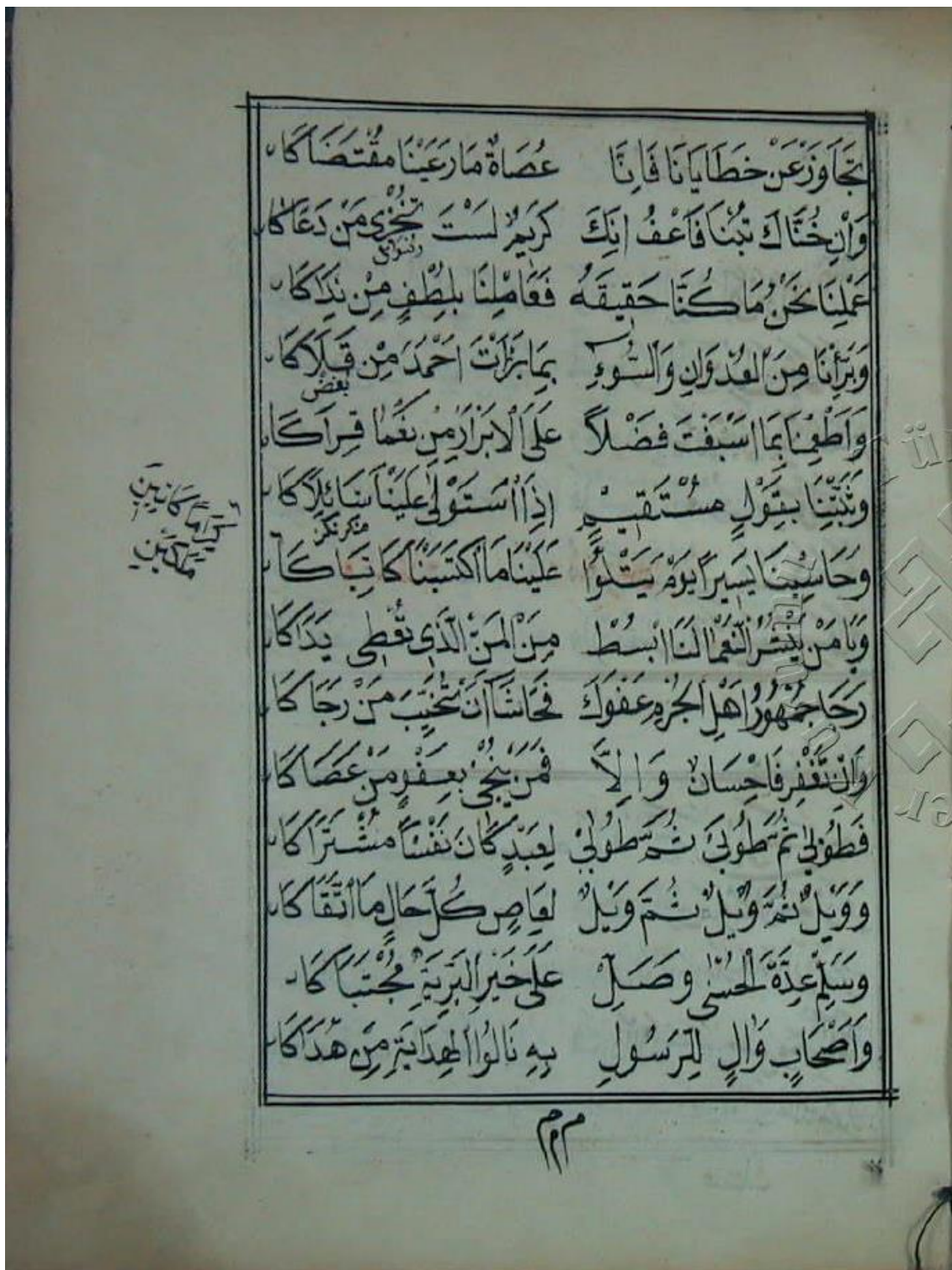
هَرَبْنَا رَبَّنَا مِنْ سِوَاكَ	وَشِئْنَا عِزْلَةً عَنْ سِوَاكَ
وَعَمَّضْنَا الْعُيُونَ عَنِ الْوُجُوهِ	وَجَوَّعْنَا الْبَطُونَ لِمَا نَرَاكَ
فِيَا مَنَّا مِنْ أَفْضَالِ جُودِكَ	أَجْرْنَا مِنْ هَوَاهِدَا وَزَاكَ ^{حَلْفُنَا} ^{أَرْضُونَا}
وَمَا مَلَحُوظْنَا إِلَّا جِبَاكَ	وَمَا مَطْلُوبْنَا إِلَّا ضَاكَ
وَلَوْ قَتَلْنَا بِالْحَجْرِ زَجْرًا	لَمَا مِلْنَا بِطَرْفٍ مِنْ هَوَاكَ ^{أَرْضُنَا}
وَقَدْ جِئْنَاكَ يَا رَحْمَنُ ارْحَمِ	وَاحْسِنْ مِنْ نَوَالِكَ مَنْ آتَاكَ ^{عَطَا}
تَجَاوَزَ عَنِ خَطَايَا نَافِرَاتِنَا	عِصَاةً مَا رَعَيْنَا مَقْتَضَاكَ
وَإِنْ خُنَّاكَ تَبْنَا فَاعْفُ إِنَّكَ	كَرِيمٌ لَسْتَ تُخْزِي مَنْ دَعَاكَ ^{رَسُوهُ}
غَمَلْنَا نَحْنُ مَا كُنَّا حَقِيقَتَهُ	فَعَامِلْنَا بِالطَّرْفِ مِنْ نَدَاكَ ^{عَطَا}
وَبَرَّانَا مِنَ الْعُدْوَانِ وَالسُّوْرِ	بِمَا بَرَّاتِ أَحْمَدٍ مِنْ قَادِكَ ^{بَعْضُ}
وَأَطَعْنَا بِمَا اسْبَغَتْ فَضْلًا	عَلَى الْأَبْرَارِ مِنْ نَعْمِ قَوْلِكَ
وَتَبَّتْنَا بِقَوْلِي مُسْتَقِيمِ	إِذَا سَتَوَى عَلَيْنَا سَابِإِلَاكَ
وَحَاسِبْنَا حِسَابَ يَوْمِ يَتَلَوَا	عَلَيْنَا مَا اكْتَسَبْنَا كَاتِبَاكَ

منكر كذا
كذا كذا

Konya Yazma Eser Kütüphanesi-2, nr. 825, vr. 48a.

Konya Yazma Eser Kütüphanesi-2, nr. 825, vr. 48b.

A. NEŞİR (TAHKİK)

المناجات الميمونة³⁶

هَرَبْنَا رَبَّنَا مِمَّنْ سِوَاكَ	وَشِئْنَا عُرْزَةً عَن مَّا ³⁷ سِوَاكَ
وَعَمَّصْنَا الْعُيُونَ عَنِ الْوُجُوهِ	وَجَوَّعْنَا الْبُطُونَ لِكَيْ تَرَكََا ³⁸
فِيَا مَتَّانُ مِنْ أَفْضَالِ حُودِكَ	أَجْرْنَا مِنْ هَؤُلَاءِ هَذَا وَذَاكَ
وَقَرَّبْنَا إِلَى الْقُرْبَىٰ فَإِنَّا	رَجَعْنَا مِنْ تَعَلُّقِ مَا عَدَاكَ ³⁹
وَمَا مَلْحُوظُنَا إِلَّا جَمَالَكَ	وَمَا مَطْلُوبُنَا إِلَّا رِضَاكَ
وَلَوْ قَتَلْتَنَا بِالْهَجْرِ زَجْرًا	لَمَا مَلْنَا بِطَرْفٍ مِنْ هَوَاكَ
وَقَدْ جِئْنَاكَ يَا رَحْمَانُ فَارْحَمْ ⁴⁰	وَأَحْسِنْ مِنْ تَوَالِكَ مَنْ أَنَاكَ
تَجَاوَزْ عَن خَطَايَانَا فَإِنَّا	عُصَاةٌ مَا رَعَيْنَا مُتَضَاكَ
وَإِنْ خُتْنَاكَ بُنْنَا فَاعْفُ إِنَّكَ	كَرِيمٌ لَسْتَ تُخْزِي مَنْ دَعَاكَ
عَمِلْنَا ⁴¹ نَحْنُ مَا كُنَّا حَقِيقِيهِ ⁴²	فَعَامِلْنَا بِطُفْلِ مِنْ نَدَاكَ
وَبَرَّأْنَا مِنَ الْعُدْوَانِ وَالسُّوءِ	بِمَا بَرَّأْتَ أَحْمَدَ مِنْ قِلَاكَ
وَأَطَعْنَا بِمَا أَسْبَغْتَ فَضْلًا	عَلَى الْأَبْرَارِ مِنْ نَعْمَا قِرَاكَ
وَتَبَّتْنَا بِقَوْلٍ مُسْتَقِيمٍ	إِذَا اسْتَوَىٰ عَلَيْنَا سَائِلَاكَ
وَحَاسِبْنَا يَسِيرًا ⁴³ يَوْمَ يَثْلُو	عَلَيْنَا مَا أَكْتَسَبْنَا كَاتِبَاكَ
وَيَا مَنْ يَنْشُرُ النَّعْمَا لَنَا أَبْسَطُ	مِنَ الْمَنِّ الَّذِي تُعْطِي يَدَاكَ
رَجَا جُمَّهُورُ أَهْلِ الْجُرْمِ عَفْوِكَ	فَحَاشَا أَنْ تُخَيِّبَ ⁴⁴ مَنْ رَجَاكَ
وَإِنْ تَغْفِرْ فَإِحْسَانٌ وَالْأَىٰ	فَمَنْ يُنْجِي بِعَفْوٍ مِنْ عَصَاكَ
فَطُوبَىٰ ثُمَّ طُوبَىٰ ثُمَّ طُوبَىٰ	لِعَبْدٍ كَانَ نَفْسًا مُشْتَرَاكَ

³⁶ Kaside, çeşitli nüshalarda farklı başlıklarla isimlendirilmiştir. İncelediğimiz nüshalarda kasidenin başlığı ile alakalı Farsça terkipler ve müellife nispet edilen başlıkları sonradan ve üçüncü şahıslar tarafından yapılan bir adlandırma olarak değerlendirdiğimiz için Arapça olan kasidenin başlığının yine Arapça sıfat tamlamasını ifade eden “el-Münacâtü'l-Meymüne” şeklinde adlandırılmasının daha uygun olduğunu düşünüyoruz.

ب- ما³⁷

أ: تراكا ، د: أراكا³⁸

ب- وقربنا إلى القربى فإننا رجعنا من تعلق ما عداك³⁹

ب ج: إرحم⁴⁰

د: علمنا⁴¹

ب د: حقيقته، ج: حقيقته⁴²

ب: حسابا⁴³

ب: تخيب⁴⁴

وَوَيْلٌ لِّمَنْ وَّيْلٌ ثُمَّ وَّيْلٌ	لِعَاصِ كُلِّ حَالٍ مَا اتَّقَاكَ
وَسَلَّمَ عِدَّةَ الْحُسْنَى وَصَلِّ	عَلَى خَيْرِ الْبَرِيَّةِ مُجْتَبَاكَ ⁴⁶
وَأَصْحَابِ آلِ لِلرَّسُولِ	بِهِ نَالُوا الْهَدَايَةَ مِنْ هَذَاكَ ⁴⁷
وَصَدِيقِ وَفَارُوقِ وَعُثْمَانَ	وَكِرَارٍ وَهُمْ قَطَعُوا ⁴⁸ عَدَاكَ ⁴⁹
وَعِيَّتِي بِنْتِ أَحْمَدَ ثُمَّ عَمِّيهِ	وَأَشْيَاعِ جَرَتْ مَجْرَى ⁵⁰ تَقَاكَ ⁵¹
وَكُلِّ الْأَنْبِيَاءِ وَتَابِعِيهِمْ	إِلَى يَوْمٍ بِهِ كُلُّ يَرَاكَ ⁵²
وَجَمُّهُورِ الْمَلَائِكَةِ الْكِرَامِ	مِنَ الرُّوحِ الْأَمِينِ وَمَنْ دَنَاكَ ⁵³
وَجَمِيعِ الْجَنِّ وَالْإِنْسِ الْمُطِيعِينَ	وَبَاقِي مَنْ رَجَاكَ وَ ⁵⁴ اتَّقَاكَ ⁵⁵
تَبِعْنَاهُمْ بِتَصَدِيقِ وَإِقْرَارِ	فَإِنْ بَقِيَ ⁵⁶ يُنَافِيهِمْ ⁵⁷ عَسَاكَ ⁵⁸
وَكَفَّرَ سَيِّئَاتِ الْمُؤْمِنِينَ	بِحَقِّ الْأَنْبِيَاءِ ⁶⁰ وَمُصْطَفَاكَ ⁶¹
خَطَايَاهُمْ وَإِنْ جَمَّتْ ⁶² فَعَافِ	بِحَاةِ الْأَوْلِيَاءِ ⁶³ وَمُرْتَضَاكَ ⁶⁴
فِيَا ذَا اللَّطْفِ لَا تُخْرِمْ عِبَادَكَ	لِمَا أَنْ لَيْسَ مَوْلَانَا سِوَاكَ ⁶⁵

ب: الخير 45

د - وسلم عدة الحسنى وصل على خير البرية مجتباك 46

د واصحاب آل الرسول به نالوا الهداية من هذاك 47

ب: قطو 48

ج د - وصديق وفاروق وعثمان وكرار وهم قطعوا عداك 49

ب: مجرى 50

ج د - وعييتي بنت احمد ثم عمي وأشياع جرت مجرى تقاكا 51

ج د - وكل الأنبياء وتابعيهم الى يوم به كل يراك 52

ج د - وجمهور الملائكة الكرام من الروح الامين ومن دنالك 53

أ: أو 54

ج د - وجميع الجن والانس المطيعين وباقي من رجاك واتقاكا 55

أ: تبقی 56

ب: تنافيهم 57

ج د - تبعناهم بتصديق واقرار فان بقى ينافيهم عساكا 58

ب: بحاه 59

ب: الأولياء 60

ج - وكفر سيئات المؤمنين بحق الأنبياء ومصطفاك 61

ب: جمعت 62

د: الأوليا 63

ب: مرتضى كا ، ج - خطاياهم وان جمت فعاف بحاه الأولياء ومرضاكا 64

ج - فباذا اللطف لا تخرم عبادك لمان ليس مولانا سواكا 65

وَأَصْلِحْ شَأْنَ إِسْحَاقَ⁶⁶ بِأَحْمَدَ
وَأَبْرَاهِيمَ وَابْنَ قَدْ فَدَاكَ⁶⁸
فَإِنِّي مُذْنِبٌ عَاصٍ أَسِيرٌ
وَعَبْدٌ عَاجِزٌ مِنْ مُبْتَلَاكَ⁶⁹
إِلَهِي أَنْتَ ذُو رَحْمٍ تَرْحَمُ
عَلَى مَنْ يَسْتَحِقُّونَ الْهَلَاكَ⁷⁰

B. TERCÜME

EL-MÜNÂCÂTÜ'L-MEYMÛNE

Rabbimiz! Senin dışındaki dost, ahbap, akran herkesten kaçtık
Ve senin dışındaki her şeyden uzleti seçtik

Gözümüzü başkalarından çevirdik
Ve karnımızı aç bıraktık seni görebilmek için

Ey cömertlik hazinesinden bolca ihsan eden Allah'ım!
Bizi şunun bunun sevgisinden koru

Bizi sana yakın olanlardan eyle!
Çünkü biz senden başkasıyla ilişkiyi kestik

Beklentimiz yalnızca cemalin
Amacımız ise sadece rızandır.

Bizi defedip hicranın ile kırıp geçsen de
Sevginden başka bir yöne asla meyletmeyeceğiz.

Ey Rahman! Sana geldik. Merhamet et!
Sana gelene nimetinden ihsan eyle

Hatalarımızı görmezden gel
Çünkü biz sana gereğince riayet etmeyen asileriz

İhanet ettiyse tövbe ettik, sen bağışla.
Sen kerem sahibisin, dua edeni utandırmazsın.

⁶⁶ أ ب: شان

⁶⁷ "İshāk" kelimesi nahiv kurallarına göre ucme ve alem illetleri nedeni ile gayr-i munsarif olması gerekirken şiir zaruretinden dolayı kesre ve tenvin kabul ederek munsarif bir kelimeye dönüşmüştür. Bu izah için bkz. Süleymaniye Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa Koleksiyonu, nr. 807, vr. 137a.

⁶⁸ ج - وَأَصْلِحْ شَأْنَ إِسْحَاقَ بِأَحْمَدَ وَأَبْرَاهِيمَ وَابْنَ قَدْ فَدَاكَ

⁶⁹ ج - فَإِنِّي مُذْنِبٌ عَاصٍ أَسِيرٌ وَعَبْدٌ عَاجِزٌ مِنْ مُبْتَلَاكَ

⁷⁰ ج د: إلهي أنت ذو رحم ترحم على من يستحقون الهلاك

Hakkıyla amel edemedik
Bize lütfu ihsanıyla muamele eyle

Bizi bela ve musibetlerden kurtar!
Ahmed'i⁷¹ gazabından kurtardığın gibi

Eksiksiz sunduğun fazl u kereminle doyur
İyi kullarına ihsan ettiğin ziyafet nimetlerinden

Bizleri dosdoğru bir söz⁷² üzerinde sabit eyle!
İki sual meleği⁷³ etrafımızı kuşatınca

Hesabımızı kolay eyle okuduğu gün
Bize, iki yazıcı meleğin⁷⁴ yaptıklarımızı

Ey nimetlerini önümüze seren Allah'ım! Bolca ver
Ellerinle⁷⁵ ikram ettiğin nimetinden

Allah'ım! Bütün günahkârlar affını ümit eder
Affını isteyenleri hüsrana uğratma!

Bağışlarsan bu bir ihsandır. Bağışlamazsan,
Sana karşı geleni kim affedebilir?⁷⁶

Müjdeler, müjdeler, müjdeler olsun!
Nefsini sana satan kula⁷⁷

Yazıklar, yazıklar, yazıklar olsun!
Her halde senden sakınmayan isyankâr için

⁷¹ Nâzım bu beyitte Kur'an'da yer alan "Rabbin seni terk etmedi ve sana (Hz. Muhammed) darılmadı." (Duhâ, 93/3) ayetinden iktibasta bulunarak "Ahmed" ifadesiyle Hz. Muhammed'i kastetmektedir. (Mütercimler)

⁷² Nâzım bu beyitte "Allah, iman edenleri hem dünya hayatında hem de ahirette sabit bir sözle sağlamlaştırır, zalimleri ise saptırır. Ve Allah dilediğini yapar." (İbrahim, 14/27) ayetinden iktibasta bulunarak "dosdoğru bir söz" ifadesiyle tevhit kelimesini kastetmektedir. (Mütercimler)

⁷³ Burada "iki sual meleği" ifadesi ile Münker ve nekir melekleri kastedilmektedir. Şerh ve talik bilgileri için bkz. Konya Yazma Eser Kütüphanesi-2, nr. 825, vr. 48b; Konya Yazma Eser Kütüphanesi-1, nr. BY9806, vr. 113a; Süleymaniye Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa Koleksiyonu, nr. 807, vr. 137a.

⁷⁴ Burada "yazıcı melekler" ifadesi ile Kiramen Katibin melekleri kastedilmektedir. Şerh ve talik bilgileri için bkz. Konya Yazma Eser Kütüphanesi-2, nr. 825, vr. 48b; Konya Yazma Eser Kütüphanesi-1, nr. BY9806, vr. 113a.

⁷⁵ Burada Allah'a nispet dilen "eller" ifadesi ile yetkin cömertlik ve ihsan kastedilmektedir. Şerh ve talik bilgileri için bkz. Süleymaniye Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa Koleksiyonu, nr. 807, vr. 137a.

⁷⁶ Buradaki soru inkâr içindir. Buna Arap Dilinde 'istifham-ı inkârî' adı verilir. Buna göre bu beyitte "Senden başka kurtaracak kimse yoktur." Anlamı kastedilmektedir. (Mütercimler)

⁷⁷ Bu beyit "Şüphesiz Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır." (Tevbe, 9/111) ayetinden iktibas edilmiştir. Şerh ve talik bilgileri için bkz. Süleymaniye Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa Koleksiyonu, nr. 807, vr. 137a.

Sayısız güzellikte salât u selâm olsun!
Kulların arasından seçtiğin yaratılmışların en hayırlısına

O Resulün âl ve ashabına da olsun
Ki O'nun sayesinde senin hidayetine kavuştular

Sıddık, Faruk ve Osman'a da salât ü selâm olsun
Ali'ye de! Çünkü onlar, senin düşmanlarını parça parça ettiler

Ahmed'in kerimesinin iki gözü⁷⁸ ve O'nun iki amcalarına⁷⁹ da
Takva yolundan giden yoldaşlarına⁸⁰ da

Bütün peygamberlere de salât ü selâm olsun
Herkesin seni göreceği o güne kadar onların arkasından gidenlere de

Değerli meleklerin tamamına da
Sana yaklaşan Rûhu'l-Emin⁸¹

Ve bütün itaatkâr ins ü cinne de
Ve lütfunu ümit edip kahrından korkan diğerlerine de salât ü selâm olsun

Biz onları⁸² tasdik ve ikrar⁸³ ettik
Onlara karşı gelirsek affını isteriz⁸⁴

Müminlerin günahlarını sen bağışla!
Enbiyanın ve Mustafa'nın hürmetine

Hataları çoğalsa da sen onları affeyle!
Evlîyanın ve razı olduğun kulunun⁸⁵ hürmetine

⁷⁸ Burada "Kerimesinin iki gözü" ifadesi ile Hz. Fâtıma ile Hz. Ali'nin iki evladı olan Hasan ve Hüseyin (r. anhüma) kastedilmektedir. Şerh ve talik bilgileri için bkz. Konya Yazma Eser Kütüphanesi-1, nr. BY9806, vr. 113b; Süleymaniye Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa Koleksiyonu, nr. 807, vr. 137a.

⁷⁹ Bu beyitte "İki amcaları" ifadesi ile Hz. Hamza ve Abbas kastedilmektedir. Şerh ve talik bilgileri için bkz. Konya Yazma Eser Kütüphanesi-1, nr. BY9806, vr. 113b.

⁸⁰ "Yoldaşlar" diye tercüme ettiğimiz انبياء kelimesi "Sahabe cemaati" şeklinde de yorumlanmıştır. Yorum için bkz. Konya Yazma Eser Kütüphanesi -1, nr. BY9806, vr. 113b.

⁸¹ Beyitte geçen "Rûhu'l-Emin" ifadesi ile vahiy meleği olan Cebrail (a.s.) kastedilmektedir. Bu açıklama için bkz. Süleymaniye Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa Koleksiyonu, nr. 807, vr. 137a.

⁸² Burada tasdik ve ikrar ile kastedilen geride geçen beyitlerden de anlaşılacağı üzere kendilerine Salat-u selam getirilen gruplardan melekler ve peygamberlerdir. (Mütercimler)

⁸³ Bu beyitte ifade edilen tasdik, kalben onaylamak; İkrar ise dil ile itiraf etmek anlamına gelmektedir. Açıklama için bkz. Süleymaniye Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa Koleksiyonu, nr. 807, vr. 137b.

⁸⁴ Nâzım bu beyitte onlara karşı hal ve hareketlerdeki muhalefetten Allah'ın affını istemiştir. Açıklama için bkz. Şerh ve talik bilgileri için bkz. Konya Yazma Eser Kütüphanesi-1, nr. BY9806, vr. 113b.

⁸⁵ Bu beyitte "Razı olunan kul" ile Hz Ali kastedilmektedir. Bkz. Süleymaniye Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa Koleksiyonu, nr. 807, vr. 137b.

Ey lütuf sahibi! Kullarını mahrum etme
Zira senden başka Mevla'mız yok

İshak'ın⁸⁶ durumunu ıslah eyle! Ahmed hürmetine
İbrahim ve sana feda ettiği oğlu⁸⁷ hürmetine

Çünkü ben günahkâr, isyankâr ve esirim
Yükümlülüklerini yerine getiremeyen aciz bir kulum

Allah'ım! Sen merhamet sahibisin! Rahmet eyle!
Helaki hak eden herkese

Kaynaklar

- Bursalı Mehmet Tahir. *Osmanlı Müellifleri*. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1333.
- Cemâlî el-Karamanî, *Risâle fî Etvâri's-Sülûk* (Sevr ü Sülûk Makamları) Manevi Tekamül Mertebeleri, Tahkik-Tetkik: Mehmet Sait Toprak, İstanbul: Okuyanuş Yay., 2013.
- _____, "li'-Şeyh Cemâl el-Karamânî", Kılıç Ali Paşa, Demirbaş No: 807, vr. 136-138, Süleymaniye Kütüphanesi.
- _____, "Kaside-i Cemâleddin el-Karamânî", Demirbaş No: BY9459, vr. 49, Konya Yazma Eser Kütüphanesi.
- _____, "Münâcâtü'l-Meymûne li'-Şeyh Cemâl Karamânî", İzmir, Demirbaş No: 825, vr. 48, Süleymaniye Kütüphanesi.
- Dilçin, Cem. *Örneklele Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK Yayınları, 2016.
- İsen, Mustafa. *Latîfî Tezkiresi*, Ankara: y.y. 1990.
- Küçükdağ, Yusuf. *II. Bayezid ve Kanunî Devrinde Cemâlî Ailesi*, İstanbul: Aksarâyî Vakfı Yayınları. 1995.
- Macit, Muhsin. "Münacât". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 31: 563-565. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Mecdî Efendi. *Şekâiku Nu'mâniyye Tercümesi*, b.y. y.y. ts.
- Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, Yayına Hazırlayan: Nuri Akbayar, İstanbul: Numune Matbaacılık, 1996.
- Öngören, Reşat. "Karamanî, Cemâleddin İshâk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 34: 448-449. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Pala, İskender. "Kaside". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 24: 564. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.

⁸⁶ Bu beyitte "İshâk" ile nâzımın kendisi olan Cemâleddin İshâk el-Karamânî kastedilmektedir. Bu bilgi için bkz. Konya Yazma Eser Kütüphanesi-1, nr. BY9806, vr. 114a.

⁸⁷ Burada "feda edilen oğul" ile İsmail (a.s.) kastedilmektedir. Bkz. Konya Yazma Eser Kütüphanesi-1, nr. BY9806, vr. 114a.

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, “*Cemâli, Şeyh Cemâleddin İshak Efendi*”, Erişim: 15.04.2019.

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4983>

Taşköprüzâde, *eş-Şekâiku'n-Nu'mâniyye fî Ulamâi'd-Devleti'l-Osmâniyye*, Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1975.

Yavuz, Salih Sabri. “Kesteli”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25: 314. İstanbul: TDV Yayınları, 2002.

The Investigation, Translation and Evaluation of the case of Cemaleddin Ishakk al-Karamani's ode "el-Münâcâtü'l-Meymûne"

Abstract

Cemâleddin İshâk el-Karamânî is an Ottoman scholar who lived in the XVth century. Karamânî, who was born in Karaman, belongs to Cemaleddin Aksarayî and his family is from Cemaleddin Aksarayî. He started his education in Cemaleddin Aksarayî al-Madrassa established in Aksaray in Karaman, and completed his education in Konya. Then came to Istanbul and took lessons from the leading scholars of the period and his reputation in this field has been proven and soon his fame spread. He has also turned into a good pioneer who has written the prose word from his teacher, Sheikh Hamdullah. Fatih Sultan Mehmet discovered this feature of his and asked Ibn Hacıb to translate his work "el-Kafiye". He went to the pilgrimage in exchange for the money given by the Sultan. It is rumored that an event that he experienced with his teacher, Muslihuddin Kastallânî, who was a judge of Istanbul at the time of the pilgrimage, was the occasion to allow him to change. Upon this incident, he returned to Karaman and joined Habib Karamânî, who was one of the caliphs of the Helvetia sect. For a long time by staying at the shaykh, he completed the maritime affairs and became busy with his people for a while in Karaman with the approval of his teacher. Karamânî, in the last period of his life and he continued his duty as a vizier in the monopolies which he had built for himself by his uncle Piri Mehmet Pasha who passed away in İstanbul, died at H. 933 in İstanbul.

Karamânî has immortalized his works by transferring his accumulations he obtained in the fields of apparent and esoteric to the next generations. He has tafsir, hadith, Arabic language and rhetoric such works, as well as artifacts and religious and Sufism issues, as well as the Turkish and Arabic odes. Most of his works are in writing and his Arabic odes have been published in various magazines. However, in this study, no information was given about Karamani's works, only the names of his works were mentioned.

One of his Arabic odes is "Münâcâtü'l-Meymûne". As it can be understood from his name, in this poem Karamânî has been the subject of the plea to Allah. This work has copies of manuscripts and manuscripts. In this study, we have taken the basis of examining the copies of Konya, Izmir and Kilic Ali Pasha Manuscript collections in the Suleymaniye Library. It is understood that these different copies belong to the author Cemâleddin İshâk Karamânî both from the names of the ode and the passing of the name in the couplet inside the ode. However, there are some differences in the text when these copies are examined.

In this paper, a piece of short information will be given about Cemâleddin İshâk al-Karamânî. The ode of Karamânî to be determined after the text is tried to reach the closest text to the author. After giving brief information about the ode and "munacat", the ode will be translated into Turkish and examined in terms of form and content.

Keywords: *Cemâleddin İshâk el-Karamânî, Münâcâtü'l-Meymûne, Review, Critical Extension, Translation, Munacat.*